

A KETTŐSÉRINTÉS- GYAKORLAT

AKADÁLY NÉLKÜL

modul adaptációja
hallássérült tanulók
együttneveléséhez

SZÖVEGÉRTÉS- SZÖVEGALKOTÁS

Alap-II.1.8-AdN

A modult készítette:

Sósné Pintye Mária

Az adaptációt készítette:

Dr. Váry Ágnes, Köntösné Lőrincz Eszter

SULINova
Köznevelési, Fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Központ

Magyarország célba ér

A modul célja	Testfogalom, testséma fejlesztése, egyes testrészek helyzetének tudatosítása, tapintásérzék fejlesztése
Időkeret	10 perc
Ajánlott korosztály	6–9 évesek
Modulkapcsolódási pontok	<p><i>Tágabb környezetben</i> Énkép, önismeret Írás-olvasás előkészítése</p> <p><i>Szűkebb környezetben</i> Direkt testtudatfejlesztés Finommotorika Mozgásfejlesztés</p> <p><i>Ajánlott megelőző tevékenységek</i> Mozgásfejlesztő modulok</p> <p><i>Ajánlott követő tevékenységek</i> Direkt testtudatfejlesztő modulok Finommotorika modulok</p>
A képességfejlesztés fókuszai	Testtudatfejlesztés, tapintóérzék fejlesztése

AJÁNLÁS

Mindaz, ami az ajánlásban és a megfigyelési szempontok között szerepel – első látásra – gyakran komplikáltabb, mint maguk a gyakorlatok. Azt a munkamódszert ajánljuk, hogy mielőtt az ajánlást és a megfigyelési szempontokat elolvassná, és esetleg megijedne attól, mi mindenre fontos figyelnie, a gyakorlatokat próbálja ki gyerekek nélkül, otthon (ha van, a javasolt verssel együtt). Amikor már gördülékeny a mozgás és szöveg összhangja, valamint úgy érzi, hogy a gyerekeknek is be tudja mutatni, olvassa el a módszertani ajánlást. Nem kell törekednie arra, hogy annak minden részletét megjegyezze, csak egyszerűen próbálja ki a gyerekekkel. Az első kipróbálások után is csak arra keressen választ a megfigyelési szempontok között és az ajánlásban, amilyen problémával saját osztályában találkozott. Ezt szükség szerint megteheti minden gyakorlás után, így egy idő után a legtöbb javaslat „életre kel”, és világosan fogja látni, mikor mire fontos figyelnie tanítványai között.

A gyakorlatokat célszerű mindennap napi 10-15 percen át végezni 4-6 héten át. Hatásfoka úgy növelhető, hogy 4-6 hét elteltével másik testtudatfejlesztő (lehet indirekt, vagy direkt) illetve térészlelés-gyakorlattal váltjuk fel, és így tovább, a folyamatot lehet pl. négyszer-ötször 4 hétre tervezni.

Ezt a feladatot a többitől eltérően az osztály megnyugtatására is végezhetjük, tehát az óra menetében ott alkalmazzuk, ahol éppen szükség van rá, lehet fegyelmelés helyett is. Emellett még ugyanúgy heti ritmusban kell végezni, hiszen csak így lehet kellő hatása.

A feladatot célszerű 1. és 2. osztályban egyaránt végezni. A tanárnak a fejlesztés mellett diagnosztikus lehetőséget is nyújt ahhoz, hogy mennyire vannak tisztában növendékei saját testük érzékelésével, illetve mennyire képesek testük felületén egyszerre két inger helyét lokalizálni.

Minél közelebb van az egyszerre megérintett két pont egymáshoz, annál nehezebb közöttük különbséget tenni. A feladatot úgy is nehezíthetjük, hogy más-más tárgyakat használunk az érintéshez. Például egészen más érzés, ha madártollal, ujjbeggyel, vagy ceruzaheggyel végezzük. Sőt két különböző tárgyat is használhatunk egyidejű érintésre, ez tovább nehezíti a lokalizációt.

Minden testrészünk más-más érzékenységgel bír, ezért pl. a háton egészen más lesz a két, még megkülönböztető inger távolsága, mint pl. az arcon. A tanító úgy is adhatja az instrukciót, hogy egy-egy napon csak egy meghatározott testrészen lehet az ingerpontok elhelyezését fokozatosan közelíteni.

A megérintő mozdulatnak határozottnak, de nem durvának kell lennie, hogy minél körülhatároltabb, feldolgozhatóbb ingert jelentsen a gyermek számára. A tapintás egy ősi, diffúz érzékelési rendszer, erős emocionális reakciókat válthat ki, ezért a bizonytalan érintés belső bizonytalanságot indukálhat a gyermekben.

TÁMOGATÓ RENDSZER

A feladat hatásmechanizmusának jobb megértéséhez a tanítói kézikönyv mozgásról, testtudatról, térérzékelésről és tapintásérzékről szóló fejezeteinek tanulmányozása nyújt segítséget.

Urbánné Deres Judit (szerk.): Ajánlások nagyothalló gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez. Szövegértés-szövegalkotás. sulNova Kht., Budapest, 2006.

MEGFIGYELÉSI SZEMPONTOK

E feladat értékelése inkább a tanár számára diagnosztikus értékű, a gyermekkel semmi esetre sem közlendő. Annak, hogy a tapintásérzék nem jól integrálódott a testsémába, például az lehet a jele, ha egy gyermek nem ismeri fel a kettős érintés helyét, vagy kettő közül csak az egyiket érzi, vagy túl hevesen reagál a normál erősségű érintésre is. Lehetséges az is, hogy egyáltalán nem tudja elviselni, hogy a hátához érjen valaki. A tanárnak fel kell jegyeznie ezeket a megfigyeléseit, mert más gyakorlatokkal tud segíteni ezen a problémán (pl. hernyó-, bébifóka-, sas- és nyuszijáték, l. nagymozgásfejlesztésnél). A szülőt is megkérheti, hogy esténként, pl. fürdés után masszírozza meg gyermeke hátát.

A tapintásnak szoros kapcsolata van a szociális viselkedéssel. Gyakorta előfordul, hogy éppen a tapintásprobléma másodlagosan viselkedési nehézségekkel, vagy a szociális térközszabályozás problémáival is társul – l. tanári kézikönyv – ennek halvány előrejelzője ez a gyakorlat. Vannak továbbá olyan gyermekek, akik minden külső érintésre nagyon érzékenyek, számukra védett helyet kell biztosítani az osztályban – l. tanári kézikönyv.

A testtudat fejlődése szempontjából fontos, hogy mindkét évben térjünk vissza erre a gyakorlatra, mert abban is fejlődniük kell a gyermekeknek, hogy egyre pontosabban, egyre részletgazdagabban tudják megnevezni testük egyes tájait.

Saját adaptációs kiegészítem:

A FELDOLGOZÁS MENETE

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem kötelező jellegű előírás. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

PÁROS GYAKORLAT

A gyerekek párt választanak. A pár egyik tagja becsukja a szemét, vagy – ha nehezebbre esik csukva tartani – bekötjük. A nyitott szemű társ két különböző testrészen egyszerre érinti meg társát. Hívjuk fel a gyerekek figyelmét, hogy nem durván, de határozottan és igazán egy-egy ponton érintsenek! Az érintést kapó társ, ha képes rá csukott szemmel, ha nem, nyitott szemmel igyekszik megmutatni a két érintési pontot. Nagyobb vagy ügyesebb gyerekektől azt is kérhetjük, hogy pontosan nevezzék meg a két helyet. Itt is a pontosságra kell törekedni, *pl. a jobb kisujjam utolsó percét a köröm alatt, a bal oldalon.*

A) Két érintés

Azoknál a gyerekeknél, akik néhány nap után biztosan felismerik a különböző testrészeikre kapott egyidejű érintést, próbálkozhatunk egy testrészen két érintéssel is, ha ez is biztosan megy, a két pont távolságát csökkentjük.

B) Az érintő tárgyak

Később az érintő tárgyak minőségét is változtathatjuk, az ajánlásban leírtaknak megfelelően.

Saját adaptációs kiegészítem:

CSAPATGYAKORLAT

Az egy padosorban egymás mögött ülő gyermekek alkotnak egy csapatot. Instrukció:

– *Mindenki vegyen elő két ceruzát és helyezze a padjára (minden mást tegyen el a padról)! Majd az első egymás mögött ülő csoport tagjai csukják be a szemüket, és addig ne nyissák ki, amíg nem szólok.*

A feladat lényege, hogy két ceruzával (igazán egy-egy pont legyen a nyomás) a testen két különböző helyen egyszerre érintem meg az egyes padosorcsapatokban leghátul ülő gyermeket. A megérintő mozdulat határozott, de ne durva legyen. A megérintett gyermek az előtte lévőnek ugyanazt a két érintést ugyanúgy és ugyanoda átadja, ahogyan azt a tanártól kapta, és így tovább megy ez, a legelső padban ülő gyermekig. A legutolsóként megérintett gyermek szól, hogy megkapta az érintést. Ekkor a gyermekek kinyitják a szemüket, a legelső gyermek jól láthatóan magán megmutatja, hol tapasztalta pontosan a két érintést (esetleg meg is nevezi azok pontos helyét). Ekkor a tanár is megmutatja rajta (pontos megnevezéssel), mi volt az eredeti két mozdulat, ezt összevetjük az utolsó mozdulattal. Majd a következő csapat utolsó tagjának ad érintést a tanár. A csapatok versenyében az a csapat győz, ahol az utolsó érintés

a legközelebb állt az eredetihez. Ügyeljünk arra, hogy a gyakorlás során a gyermekek mindig váltsák egymást az utolsó padban, tehát mindenki kapjon közvetlenül tőlünk is érintést, és közvetlenül láthassuk, hogyan adja tovább (ebből tudhatjuk meg, milyen pontosan működik az érzékelése).

Instrukció:

- *Most megérintem egyszerre két helyen az utolsó padban ülő embert, aki ezt az érintést pontosan azokon a helyeken továbbadja az előtte ülőknek. Így tovább, a két érintés eljut egészen az első padban ülőig, aki szól, hogy megkapta. Akkor mindenki kinyitja a szemét. Az első padban ülő gyermek feláll, és jól látható módon bemutatja, hol kapta a két érintést. Én is bemutatom rajta, hol érintettem meg az utolsó csapattagot. Így jól láthatóvá válik, mennyit torzult az érintés a továbbadások során. Majd ha minden csapat részt vett a játékban, összehasonlítjuk a teljesítményt, az a csapat nyer, ahol a legkevesebbet változott az érintés, amíg megérkezett az első emberhez.*

A gyakorlat szervezésénél két lehetőség van, vagy mindig csak egy csapat van a fókuszban, tehát a többiek csak néznek (a látszólag passzív gyermek is többnyire elképzeli, őt hol érte volna az érintés), így a tanár nyomon tudja követni érintése útját, jobban tud az egyes gyermekek feladat-végrehajtására ügyelni. Gyakorlott osztály és jó emlékezőtehetséggel megáldott tanító esetén, csapatról csapatra járva a csoportok szinte szimultán végzik a feladatot, majd a végén történik az összehasonlítás. A két forma kombinálása is lehetséges: pl. egy hosszabb gyakorlási fázis elején, az eredeti, később, ha már feltérképeztük a gyermekek ebbéli képességeit, szimultán gyakorlás is történhet. Így aztán az egyes gyermekek készségének javulását is érzékelni tudjuk.

Ennél a feladatnál jóval több bemutatásra és konkrét magyarázatra van szükség ahhoz, hogy a gyermek pontosan értse és reprodukálja a tevékenységet. Nem értheti meg, hogy a két kezében lévő ceruzával egyszerre érintsen, az érintés erősségét, az ugyanarra a helyre történő továbbítást. Ezért mindenképpen szükséges az előzetes eljátszás olyan testrészen, amelyet jól láthat (például kézfejen), s ugyanekkor érzékeltethető számára a szúrás erőssége is.

Saját adaptációs kiegészítem: